

Къайгырыу

Оператив штабы мыңган ары борчлары белгиленгендиге

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** республиканы Правительство-стосуна Председатели Мускуланы Алий бла иши тобуши бардырғанды. Анда Тырнаузда ыркы басыну эсептерин кетериу жаны бла оператив штабы мыңдан ары борчлары белгиленгендиге. Аны юсюнден КъМР-ни Башчысы Казбек Коков кесини телеграм-каналында билдиргенди. Гирхожан черекде ыркы жыйы-

лыуға оператив службала къарғандай турдыла. Коммунал эмда жол бөлөмле таш къатыш топурак кир-кипчижден шахарны тазалайдыла, ыркы кетерча ызлада ишени бардырадыла. Дағызда ыркыдан къоруулау, упу инфраструктураны да жангыдан къурау жаны бла проект иш андан ары таманалады, ыркы кетерча лоткуну кючлөрке торлюсю жарашдырылады.

Тобешуиле

Ачыгъанланы халларын, багъыну амалларын да сюзгендиге

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** КъМР-ни саулык сакълау министри **Рустам Калибаев** бла иши тобуши бардырғанды. Ушакны кезиунде сөз Нальчикде канат жол юзюленини хата-сы жетгенлеге болушлук къалай тапдырылганыны юсюнден баргъанды.

Белгиленгенге, Республиканы клиника болнищада ачыгъанландан ючюсю къалып турдыла. Бизни врачларыбыз, академик Н.Н. Бурденко атлы Нейрохирургия илму-чизем институту бла төлебайламыккъа бардырып, алагда тиши халда багъадыла. Саусуланы халлары аман тоююнда. Ала битеу керекли медицина болушлукну аядадыла.

Тобешуину кезиунде сөз 4 июльда Нальчикде чабыуулукъ этилген жол инспекторга медицина болушлук къалай тапдырылганыны юсюнден да баргъанды. Врачла Азнаурну ёлкомден къутхаргандыла.

эмда биогонлюкде аны саулуғун къайтаруғуну мадарларын эте турдыла, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысыны телеграм-каналында.

Бирге ишлеуно къыйматын кетюрююно юсюнден селешингенди

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Россейни ФСБ-сыны Къабарты-Малкъар Республикада Чечки управленийыны таматасы генерал-майор **Игорь Семериков** бла иши тобуши бардырғанды. «Биз къырал власть органлары бла жер-жерли самоуправленийны Чечки управленийе бла бирге ишлеулерини къыйматын кетюрююно юсюнден селешингенди.

Бу кюнде управленийны эни къауумуна жангы адамла къошулгандыла. Ала, төреде болгъанча, къууенчли халда ант этгендиле. Тийишли сынауладан өтгенден сора, ала къырал чекни бөлөмлеринден биринде къуллукъ этип башларыкъдыла. Алагда чекни къыйын болуулада сакъларга тошерилди. Ол себепден кишилик, чыныгъулукъ, билим да керек болуукъдыла. Ала ол сынауладан бет жарыкълы өтериклерине ишкесиме.

Къоркъуулу кезиунде бизни чечкиерибиз республиканы жамуататына, къонакъларына да болушлукъа мычымай жетгенлерин белгилегерге сюею. Көп болмай да ала Чегем тарда ыркы тошгенден сора бетгитили къалгъан туристлени къауумун къутхаргандыла. Чечкиле, эни көреклерин хайырлапып, къыйын, тик жерлерден, къутуруп келген суудандан да ёткөп, адамланы къоркъуусу жерге этгендиле.

Игорь Валерьевичге, Чечки управленийаны саулай эни къауумуна да дайым билеклик этгенлерин ючюн ырызыйлыгъымы билдиргенге эмда къуллукъларында бет жарыкълы болуларын тежегенге»,- деп жазганды КъМР-ни Башчысы кесини телеграм-каналында.

Топландыруу

Ыркы басхан жерлени тазалайдыла

Тырнаузда ыркы келген жерлени тазалау бла байламлы ишле тохтаусуз бардырыладыла. Ол тирелде 30-дан аслам упу эни техника ишлейди, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** кесини телеграм-каналында. «Ишлени асламысы федерал автомобиль жолну тазалау бла

байламлы бардырыладыла, дагъызда «Камук» эм «Огары Гирхожан» микрорайонлаға баргъан жоллаға къаралады. Элбрус районну администрациясыны эм Къулуйланы Къайсын атлы Маданият юкюно төгереклерин да тазалайдыла», - деп айтылады билдирюнде.

Къоркъуусулукъну эм башха салып

«Жашуу этерча инфраструктура» миллет проектге керне «Проходная-Эльбрус» траассадан Нейтрингоға баргъан Губасаны жолға къастау ремонт этиле турды. Жангыртыу этиле 1,5 километр тенгли бирде тамамландырылдыла, деп билдиргенди КъМР-ни Транспорт эмда жол молк министрствосуна пресс-службасындан.

Игилендируу

рианы ишчилеринден сора да, элде жашагъанла да кюн сайын хайырландыла. Мында медицина ара эм өчюлпючю бөлөм да орналадыла.

Бу югюню кде жолчула, жолну мурдобун кючлеп, кенгертип, жангы бордюрла салып бошاپ, биринчи къат асфальт жайып баштагъандыла. Жангы излемлеге керне хар къатны кыналгылыгы 7 эм 5 сантиметрге жетериди. Къоркъуусулукъ-

ну жалчытыуға да тийишли халда эс буруулукъды. Аны бла байламлы кенч жарытырча чынылы чыракъла, темир буруула, жорукъланы белгилери эми башха затла да жарашдырылжкъдыла.

Объектни быйыл кюз артындан кеч къалмай хайырландырыуға берирге белгиленди. Эсге сала айтсакъ, «Жашуу этерча инфраструктура» миллет проектни магъанасы Россейни инсанларыны бөл-

Себеплик

Таза суу бла жалчытырча

Къабарты-Малкъарда «Жашууу ырахат этерча инфраструктура» миллет проектни «Коммунал инфраструктураны жангыртыу» федерал программасы жашауда бардырылып башланганды, деп билдиргенди КъМР-ни Къурулуш эмда жашуу журт-коммунал молк министрствосуна пресс-службасындан.

Аны бла байламлы Россейни Къурулуш министрствосу бла Къабарты-Малкъарны Правительствоу келишим этгендиле. Анга керне республикаға субсидия халда болушлукъ берилдикди. Ахча федерал бюджетден бөлөнюрюкю эмда тийишли объекте ишенирик муниципалитеттеге келеширликди.

Эллилеге, къонакъларға да таппыкъға

Черек районда «Бызынгы» альпинист лагерге баргъан жолну ыркы бузгъан эди. Жолчулар уа къыска заманы ичинде 350 метр жолну тап халға келтиргендиле. Жол черекни боюну бла өтени себеплик сакъ жаууларны кезиунде суу кетюрююно, жолну бузул тургъанды.

Бызынгы Черек районну эм аруу жерлеринден бирди. Арт жыллада да туристе аны терктур жоялгъайдыла. Ол себепден къонакъларға да таппыкъла, анда жашагъанлаға жолланы таппай турирулары бек магъаналады.

ХОЛАПЛАНЫ Марзият.

Къабарты-Малкъар Республикада молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу ишни къурау жаны бла регион штабы юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу ишни къурау муратда:
1. Къабарты-Малкъар Республикада молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу ишни бардыруу жаны бла регион штабы къуаргъа.
2. Указгъа бу къошакъланы къабыл кетюрге:
Къабарты-Малкъар Республикада молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу ишни къурау жаны бла регион штабы юсюнден болуму;
Къабарты-Малкъар Республикада молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу жаны бла ишни къурау жаны бла регион штабы къауумун.
3. Бу Указ официал халда басмалангъан кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2025 жылны 1 августунда чыгарылган 85-УК номерли Указы бла къабыл кетюргенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2025 жылны 1 августу, №85-УК

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2025 жылны 1 августунда чыгарылган 85-УК номерли Указы бла къабыл кетюргенди

Къабарты-Малкъар Республикада молк субъектлеге комплекси экология эркинликле беруу ишни къурау жаны бла регион штабыны КЪАУУМУ

Говоров С.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуна Председатели бирини орунбасары (регион штабы таматасы)

министрини орунбасары (регион штабы секретары)

Шауаланы И.П. – Къабарты-Малкъар Республиканы Табийгъат байлыкъла эмда экология министри (регион штабы таматасыны орунбасары)

Жураев А.И. – Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашуу журт-коммунал молк министрлини къуллугъун толтургъан

Ахубов Ш.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность, энергетика эмда сатыу-алуу министри

Сижаев Х.П. – Къабарты-Малкъар Республиканы эл молк министри

Гриневич В.В. – Къабарты-Малкъар Республиканы Табийгъат байлыкълар эмда экология

Хаджиланы Ф.Д. – Табийгъатны хайырланууға надзор этген федерал службаны Шимал-Кавказ регионла аралы управленийыны башчысыны орунбасары (ырызыйлыгъына керне)

Кавказ инвестиция форумгъа Къабарты-Малкъар Республиканы келечилерини къатышыуларын къурау эмда аны бардырыуға себеплик этюу жаны бла ишни къауумгъа торленюле кийриуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУУ

Кавказ инвестиция форумгъа Къабарты-Малкъар Республиканы келечилерини къатышыуларын къурау эмда аны бардырыуға себеплик этюу жаны бла ишни къаууму Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

2024 жылны 15 январьда чыгарылган 3-РГ номерли буйругуу бла къабыл кетюрген къауумундан М.Л. Шогенцукову кетирип, Къабарты-Малкъар Республиканы курортла эмда туризм министри А.А. Бибровуу къошаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2025 жылны 8 августу, №139-РГ

К. КОКОВ

Жигитлик

«Ата-бабаларыбызча, Хорламгъа жетеригибизге толлу ийнанам»

Кеси ырызыйлыкълары бла энци аскер операциягъа къатышкандан бири Тетууланы Шамиудинни жашы Русланды. Ол экинчи чечен къауугъа 2000-2010 жыллада къатышканды, Грозный шахарны комендантыны орунбасары болуп тургъанды, подполковникди. Бусагъатда ол алгъа «Тигр» Приморский отрядны миномет расчетуу командири, ызы бла бир айдан аскер-политика иш жаны бла артиллерия дивизияны командирини орунбасары болгъанды. 2024 жылда биринчи штурмовой ротаны замполити болуп тургъанды. Россей Федерацияны «За отвагу», «За храбрость», «За боевые заслуги» майдаллары бла, Донецк Халк Республиканы «За отвагу», Приморск крайны «Участнику СВО. Отряд «Тигр» майдаллары бла саугъаланганды. Биз Руслан Шамиудиновица бла юйге солургъа келген заманында ушакъ этгенбиз.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Самолётланы сынаучу лётчик

2 бет

Аланы къадарлары, сайлаулары да бир болгъанды

3 бет

Илмуға жангы сёзю

3 бет

«Хош келигиз хычинни байрамына!»

4 бет

Правительство

Социал болушлук, иелик эмга кырулуш

Кыбарты-Малкыарны Правительствоуны келгенинде ондан артык багынган аяк буржууа пролетерин сюзгенде. Жыйлынуу Правительствоу башчысы Мускуланы Алий бардырганды.

Талай проект жер баямламы халаны юсерленден эдиле. Правительствоу окуу бля бир орта школ, учкасты эмда ичине бар оборудуундагы бля Прохлада району

ары изленген жер участка торгла бардырлмай ортакгы берилгенди. Анда уя улпу эмда тынгылы, кеси да бар излемеге келишген кыонак юй ишлениркиди; аны кырулушунда 640 миллион сом кыратылыгыды.

Жашуа журт-коммунал молон объектини концессила берирге кызыратган ведомстволар аралы комиссияны кыаумуна торпелени кийирилгенди. Аны юсюнден кырулуш эмда ЖКХ министрлиги култуурган Аюурай Жураев айтканды.

Кыолларнда болган саууларын келсери эркинликери бля кызыргала берген инсанлар огурдулукта. Анда кере Финанс-сала министрство Урунуу эмда социал кыруулуш министрство бюджеттен ачкы жиберилкиди.

Шагырейленуу

Байламлыкка кыруаладыла

Кыабарты-Малкыарны айнытуу корпорацияны башчысы Залим Кайсинов, «Энсилон» предпритияны таматасы Герийланы Халим бля бирге кеп болмай Беларусь Республикада болгандыла. Ана Минск шахарда «МЭТЗ им. В.И. Козлова» акционер биригуино таматалары бля тобошун, бирге ишлеуно кондон сөлөшкөнүмгө берген деп билдиргенди.

ламлыкка кызыргала эмда сатынуу кенгериге онулушкандыла. Ол умтуда Нальчикде аладан (трансформатор подстанцияла) кыстыртык жыйган жер кызыргала да келишгенди.

Дагыда бу заводга керек бир-бир затлары (изоляция торла) «Энсилон» предпритияда чыгаргыргала болуугуна сатышкан да эттенди. Аны кыаллай торлолери изленгенди «МЭТЗ» бирдиклик эмда техника документациясын да кергосторюкюди.

Бюген Россияни Аскер-хауа кючлерини конюдою

Самолетланы сынауучу летчик

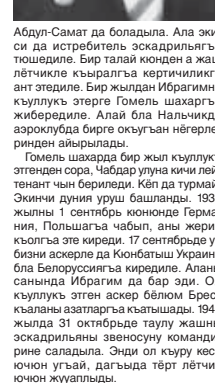
Чабдарланы Ибрагим халкыбызны жигит уланарында бири болганды. Ол 1916 жылда Оггары Холамда тууганды. Атасы База 1919 жылда дундан замансыз кеткен эди. Беш баласы атандан калган болгонды.

Ибрагим 1924 жылда Ленинни окуу шахарыкка да этендида турарды. Эки жылдан элине кытайды. Бзы бля Нальчикде педтехникумга кызылды. Анда да окуй, Нальчикде аэро-клубга жоруп башлайды, парашют бля секирирге баштаганды.

Уруш башланган кюн Ибрагим кулдук эткен 123-чю полку самолётларыны жартысы жерден кетюрюлгючю окуя кюйдорлогары эдиле. Кыалганлары башка аэро-полкуга кыюорулганды. Ана жаны жерге кыонганлай, немис самолётла жетеди. Бизникиле да, женгил кырмашыл, кёкге чыгадыла.

Улуу сермешлеринди бири - Сталинград шахар ючюн эди. Чабдар улу ол кызауатта да кыатышды. Анда этен жигитиги оюн, Кызыл Байракны аскер орденине да кергосторюкюди. Аскерлер уя - Ана журт уруш орденини «Ичи» билдириклик эмда «Жураевга» ала берилмей кыалганды.

Алай бля Ибрагим Нальчикни аэрокулубу курсанты болады. Бир нөнча аны окууп, самолётла учарга жаруу атип, улстаны сынына кыюулады. Аэрокулуба 120 курсант бар эди. 1935 жылда, аладан 36-сын айырып, самолётларны миниреди.

Ибрагимдин аялы бля бирге жашаган болгонды. Алай бля жерини кыруу бля бирге жашаган болгонды. Алай бля жерини кыруу бля бирге жашаган болгонды. Алай бля жерини кыруу бля бирге жашаган болгонды.

Ибрагимдин аялы бля бирге жашаган болгонды. Алай бля жерини кыруу бля бирге жашаган болгонды. Алай бля жерини кыруу бля бирге жашаган болгонды.

Эл молук

Хар белюмде - ёсюм. Быйлыны биринчи жарымда да Кыабарты-Малкыарда эл молук производствону ёлчмечи, ачкы бля төргөгөндө, 16,8 милярды сомга жетенин токташдыргандыла.

арыу 9,5 процент кыошанды, тауук жумурталадан 2,6 процентте асламырак алынганды. Солно юсюнден айтында, эмда болум хазна торпеленгенди, бытырма кыалганды, дерге болуучу. Битиминикиде уя эселени чыгарып заман жетмегенди. Шендио тирлик жылы кысты барды, дегенди министрствода.

опубликаны Эл молук министрствосундан. Районданы агропромхолостун директоринен кере, битену да 76,6 ми гектардан 300 ми гектарга чаклы мизуеу жыйылыштырганды, озыган жыл бля тынгууштырганды, тирлик 13 процентте асламырак болганды. Сөгө сала айтсак, быйыл тийишли сабыяны ёлчмечи 5,6 ми гектарга кёборек эди, бытырдан эсе.

Хар битимди да тирликчилиги ёсгенди; бурдайы - 5,3 арпаны уа 3 проценте. Хар гектардан 39,2 эмда 39 центнер чыкканды.

279,2 ми гинте жетгенди (ёсюм 2,3 процент), аладан 141,6 ми гинте ийнекледи (1 ми гинте кыошандыла). Кыоиланы бля эчкилени испердинен айтканда уя, аладан 442,8 ми гинте барды. Бу кёрюмдө он процентте улукрак болганды. Юй кыоиланы да 3,4 процент кыошуп, 5,2 миллионга жетгенди.

Бай тирлик

Кыабарты-Малкыарда кыоилкыны олуу кезуу болганды, деп билдиргенди ре-

Кыабарты-Малкыарда кыоилкыны олуу кезуу болганды, деп билдиргенди ре-

Кыабарты-Малкыарда кыоилкыны олуу кезуу болганды, деп билдиргенди ре-

Кыабарты-Малкыарда кыоилкыны олуу кезуу болганды, деп билдиргенди ре-

Кыабарты-Малкыарда кыоилкыны олуу кезуу болганды, деп билдиргенди ре-

Махтаулык

Жашауун законга кыулдук эттиге жоралан

эм тозлок ючюн юрөөриге итинуюлго, жууалыгыгы ючюн Алий Магомтевич нёгерлеринден, жамаудан да ыласка тийишли болганды. Адамла бля бир тиб табта болгены да эчки белгилерчады. Сюд приставны баш борчун ол жангыда буйрукту толтурууда угай, инсанлагы болушуда, аланы жарыштан жумушлары тамалларга себеплик этиуде кёрюнди. Ишине бу халда кырагавны ючюн аладан ырызлыкты да талкыды.

Абдулла улу жаш кадрланы юрөөруге бля насийхатчылыкка эчки эс белгенди. Службага жангы келген адамлага кыйын ишлери аныгыларга, сынам журууга болушканды, аны хайры бля аланы урунуу жоллары жетишилди да кыралганды.

ОМАРПАНЫ Мурат.

Россияни сюд приставларны службаларны тарыхында терен билгирери усталыклары, сынамлары бля кыюу болган, ишлери тынгылы тамалар ючюн заманларны, кыарууларын да аямаган инсанла бардыла. 25 жыл чаклы бир заманы кыулдук эткен Абдулаланы Магомети жашы Алий аланы сайындады.

Абдулаланы Алий жамауду жашауга, право нызамы эмда законкуу тирлик кыла бля башламчылыккагы сына кыау тышханалай турарды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

«Ата-бабаларыбызча, Хорламга жетерибизге толук ийнанам»

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

Сизни жыл сангыгызда да аскерлик СВО-га кыатышмазга эркинде. Не акылы бля турганысыз бу жолга?

де аланы юлөөшменде, кёбюсю: «Биз Аллахка ийнанмайбыз, керемдиби, эт» дэдиле. Сөрмөшө киргенде, Жа-лада сёз азы, сёзюне шыгытыкка керекдиле. Айп этмезги, кесими махпат айтмаймы, алай мен ол китаны алайда кыопркы туююл эдим. Алама кыо-луму. Ол а онестигини ёмдор басмаланган Ин-жип! Анда администрацияны таматасы береме, ол а килисга саугалаганды. Ол Инжини мама сынауу болуп эди, ким билсин.

Узбекистанда туугансыз, ёсгенсиз. Шанкычма, малкыарлыма. Жаннети болуспула, Шкантыда ынман бля аптам жашаган орामда юч жигит тууганды: мени атага, Умайяланы Мухажир, Умайяланы Фазика, Тууган, ёсген башка жерде этгенликке, кыан торпелмедим.

Бир орамда юч жигит болганын билмей эдим. Тугуланым бля Умайяланы Фазика Социалист Урунуу Жигитлери, Умайяланы Мухажир а Совет Союзу Жигити. Дагыда атагыш Шамшудин, жаннети болсун, СССР-ни эм бийик саугытасы - Ленини ордени бля юч жигит сарууланганы бля тарыхка киргенди.

Узбекистанны сагынганысы: тууган жер эчки багалы болган сунама? Адам алам кибиди, аны жюргенде кеп дуняла тийишандыла. Мен узбек культураны сөөме, узбек тилин да билеме, шюкун анда бошол, Политехника институтта да кирген эдим. Биз бери кёчкенибизди, КэмКёу-ну ИТО факультетинде окуганым. Малкыар, узбек, орус тилденде сора немис тилде да эркин сөлөшөме. Дипломую эмда эркин тилде кырууларга умумтум бар эди, жаннети болсун, анымы кууандырырга сюе эдим, жарысууга, алай эркинлик бермеген эдиле. Аны айта келгеним, сен кеп тилденде сөлөшкөндөн айтамын, алай кыанын, миллетин, тамырын торпелмедим. Мени тамырым Оггары Малкыарды.

Биринчи ала жоюладан. Ол кызауатларда, сермешпаде бизни кыорууларган кюк Ата журту-бузга сыйкемликтебизди, кыарыларыны сейрлени кыорууларгабызга ийнануубузду. Ачкы излегенле кыаты солдатла боломайдыла. Кыкысакы: барлык сөйгөлө башка жерге барсыныла.

Кызауатта адам торпелмедим? Кырарысуу, кыоркык андан да кырарысуу, кыоркык болды, кючюлө, батырыла уа бютон жигитле болодыла.

Атай айтасы солдатлагы сермешини алына? Тарыхыбызны эсергеме. Биз сермешпаде хорлап келгенлени туудукларыбыз. Бусагатада кыарылыбызда тирлик ёдюргөндөн, илмун айткышанланы юсерленден айтамын, бизи саккалган жууу адмиларыбызны аллында жууалы болганыбызны эсерлени салама.

Дин ахлула уа келемедиле келендирирге? Келеди. Иконала, хорла келтирди, дин бля а адалманы кы адалманы юлөөшдиле. Биринчи кези-

«СВО-га кыатышкандыла. Аскерликтеде бютюкпөк-де замансыз жанларын бергенде, нацизми жюк этерге шюн уруганда да. Алай бизге хорлам керекди. Аппаларыбыз, Хорламга жетерибизге толу ийнанам».

МУРАТПАНЫ О.

БАЙСИЛАНЫ Марзият.

Аланы кырадарлары, сайлаулары да бир болганы

– Мариям, усталыктың сайлауугу да бир байлалмы? –
– Баям, көп сайымы ююлде берим, сайылган тамга болганын да этен болуду себептик сайлауу усталыкчы тошерине, тэртэген бая эки кыраңдаш болбас, мен а – абандары. Агыб Чеченаны Шариян бля атам. Фатимат усталыгын узук болгонды дыла. Алай, аны жанымдан жуукчуларын жашауларын усталык бля байлап, апарын айтырганына болгондыла. Анык кыраңдык Шайуалдан Магомат КМКУ да томондан көп жыны усталык болганды. Аны гитис Шайуалны Хасан да, окуткан сора, Элбрусда бир көкөс усталык ишин да бардыгы турган эди. Бирок аты айтылган жашууду.

Усталаны ююлдерине кырууда жазабыз, ишлерине кыруууруугу да огутуру устулуктабыз, табияты тобулозю хазырлаганын аланы илмууга, билимге көз ачкырганыла. Тырынууда жашаган Голюяланы Ханайиши бля Мариямны ююлдерин танымга да көп адам болмас Элбрус районда. Ала билим берууге укулду этти, көп белгиле, жетишпим тэлюю ююреткенде. Уста ююно бирге Чеченаны Шарияини кызы Мариям Огары Бахсанда малкар тилден бля адабияттан окуткаты. Эришуде бля олимпиадалда жетишпимри итидиле. Ол буюно ушак негерими.

Мухтар, Ахайланы Бахсан, Ул-Бахсан Разият, Болташаны Шкерфи, Ездерланы Абуваж, Алкарланы Борис. Эчгеле бля кыраңдылаша, татылыкча ашырганын студент жыл-жыл ишлейди. Кытайгырына бизин школун таматасы Теммо-ланы Хамзат да согуш келетди. Не кынылган, аруу турсам да, иште барып, сабийимри бля керошом, ушак этем, халим жарыйды, кыя басымды да жерине этемди.

– Школун таматасыны юю бийик болган, аны бирге ишленген адам анылагыбыз. Не турсо рурулары, чырмаулары, жумушлары болса да, алагы бир кыраңдылаша. Хар жаны бля да бийлик этерге, бля кыраңдылаша керошом. Бир ююлден эчкелеп бирге ишлеу окуяна кыяңдыны. Бютонда бир тамат болуп, бири уа аны ишкеси эсе, тер болсан, бел-масан да, бирини ташка экиге тейлеп, урушмал жерине дагы урушмал, оксул турган сайып айтлыкчыла да кызым санга айлама, келиним сен эшит, деген болды.

Тырынууда кыраңдылаша тошеди. Мында 2-чи школга бля тамга этип салдыла да, көп жыны адам жашуунда керти негерин болгалымы кыламыр, деген сагалына келетиде. Бир керо окуяна ишкени болмаганын бу адамга.

– Хамзат Москвада ишлеп да турганын, алаймыда? –
– Хар, бир кезиде федерал маганасы болган эришудеге кыраңдылаша, проклетте кырап, аланы кыруулап баштайды. Бир жол бир ишин Москвага ашырды. Ызы бля кесин чакы-
Хурметлеу

клерин жалчыгыр ючюн, 9-чу номери кыруулу управлене ишлеп башла-
ганда, аны таматасын Алчгарыяны Хамзаты салгандына.
Ол жылда ишин болуунун тын-
чылык этер ючюн, көп омурло р-
ционалатор жанылыкча этгенди
Хамзат. Аланы саны эплиден озганын
айтырга керекти. Кырап кыруулу
системга ол юлошю ючюн аны 1979
жылда СССР-ни Министре советини

ырадыла. Барса, анда кеси жашыбыз – Тетуяны Али Исламович. Кузындан, бир олшегинде хар да тагыды деп кыяды. Ол заманда аны кылуудан телефонун Алим алды да: – Мариям, кыра оксулуру хазуру эт, мында хар хорларга болуку заны алгыңды», – дейди. Ол халкы аралы бир эришю эди. Аны ючюн – Ника» саууга бля ол заманда улуу ача премия, ол илмг доллар, берген эди ле. Москвада билим берген учреджанын таматасыны орунбасары болуп бир кыуум жый ишлегенди.

Биз бирге жашаганын бир көюм до таныкыл турмыз. Хар заманда бир жангы зат изленген, окуганый, билгире итингеней жашагы себепти мен да алай болуп кыламын. Хар жолдон бир жангы зат ачыктылап, сабийимри жерине негиздеп, сабийимри керошом, ушак этем, халим жарыйды, кыя басымды да жерине этемди.

Юйер жашууда сизни насыйлы этен неди, деп согуруга сөз эдим. Бусугада гит да бля иегизин, аны жетишпимлерин ююлдерине халпарды бля керошом, ушак этем, халим жарыйды, кыя басымды да жерине этемди. Сизни насыйлы этен неди, деп согуруга сөз эдим. Бусугада гит да бля иегизин, аны жетишпимлерин ююлдерине халпарды бля керошом, ушак этем, халим жарыйды, кыя басымды да жерине этемди.

– Чыдалмык, кемчеклик, керек заманда бир жангы тура сиз айтан экишин сый-
ын, хурмет болгонду да, бирге бирге ююлде насып берген ишана болду. Жашауда эс торло болмайды, алай, бир керо окуя бир бийрижини жашуу болду. Бир кыраңдылаша деп айталамы. Бу жолга терен

теренде булагга тирепти токтаңаңыз. Алай болупмуда сени билимгенден зое, амал таа билигин берик изленеди. Улуу кыруулу башланса, анга тамата болсон, ийинганы таман, көп торло болгонду да, бирге бирге ююлде насып берген ишана болду. Жашауда эс торло болмайды, алай, бир керо окуя бир бийрижини жашуу болду. Бир кыраңдылаша деп айталамы. Бу жолга терен

Ушакны ТЕМКУКЛАНЫ
Асиат бардырганыды.

Жетишим

Илмуда жангы сөзю

Саракуланы Мазирни кызы Асият Ташлы-Талада тууганды. 1987-1991 жылда Москвада А.В. Лунчерский аты ГИТИС-ни (бусугада Россияни терге укустворлары университет) актер факультетине окуганды. Ызы бол ол институту творевде хазырлаган белюмюнде билим алганды. Кытуяланы Кыясын алай Малкар кыраңды драматургияда ишленген кезююнде аны тарыхын, миллет драматургияны да тинтип башлаганды.

Ол көп статьяны авторду. Асият жарашдырып, биринчи малкар профессионал режиссер эм драматург Гелаяны Рамазанна аталган «Рамазан Гелая» в жизни и на сцене» деген китап чыкты. 2003-2015 жылда «Заман» газетте ишленгенди. Буюноктөдө «ТКВР» телеканалда малкар тилден берилген редакторду.

Аны бля бирге ол илму бля керошом кыюмайды. Көп болмай «Эволюция художественного конфликта в караево-балкарской драматургии 60-80-х годов XX века» деген темага кандидат диссертациясын Ставропольда ЧШМАЛ-Кавказ федерал университетте (СКФУ) жетишпим кыруулап, филология илмуланы кандидат деген сыйлы атка тийиши болуп, малкар алимине кыуууна кыюлганды.

Асият бля буюногу ушактым да актер эм журналист усталыкчылдан илмууга кыялай келгенин, кандидат ишин темасын сайлау кыялай бардырганын ююкенденди.

– Актриса болуп иштин турганын, илмууга кыялай бля келгенсе? –
– Актер факультетин сора театровевде хазырлаган факультетте барганында, сен эчкени актриса илмуу сайлаган, деген эдим. Сау кыраңдылаша атлары айтылган педагога Е.Г. Хайченко, А.М. Минакова, башкала да дайым аты эдиле: окуган чыгармама багы бичгенгине көре, илмууга баргырга керекте деп. Ол сөлзени эсиме алай эди. Бир жол а, Минаков эткенден, сен энтта окуруксуна», – дейди.

Ахыр диплом оюнуубуну керошом, санахна кырауучу чыктында: «Мен буюк кетпими кыламыкма? Угай, дагыда окугырга киргирге керекти», – деп, тазкыяны ичине олганды. Мен келгенде Игиде А.М. Минаковга сөлзөмө да, театровев факультетте окууга барам дедим. Аны бля бир кыууу керо тобошп, рецензияла жазам, юйрөнем. Алай бля эчкени керо да ГИТИС-де студентка болом.

Диплом ишпими кыруулап, аппонимти А.М. Минакова эди да, ол айтатас аксусу дагы баргырга керекти. Бу жол угай дедим эдим, алай аны бля байланы, неkre эсе да, бир атам да этмедим. Сора озган емюрло. Арыган эдим Москваны бля Нальчикни арасында жююкенден. Бир-ки шый солуум да, кытайма аспирантурага деп, артык улуу

Тинтипле

Жаш алимлене кышумчулуклары

Арт заманда илму турмизге сора өзе барды. Аны кезююнда хык адам, билимлерин байкычдырганылары бля бирге, сымналарын да керошона этиуге аслам эс бурлууды. Ол себептен буюноктөдө Кызабарты-Малкарда менен-деме жашыраңдылаша баштады. Буюноктөдө башламчылык бля «Илмуга юлошумчулук» деген эни тур кырулганды.

Анга кылашхана Прогрессе материалла эм аддитив технология аран жокыялыла 3D принтери хайыры бля химиялы полимерлерден эбирге жерештирди. Сөз ючюн, медицина имплантатлага жарууу полимер этандан эки кереге жетиледи эм бек кююлеге, сууктулга да тэюмлюкчю.

Алгга школ, ызы бля ара

Республикабызда 1980 жылда окуяна профессор Абдурахим Миниматов башчылык бля полимер школ ишленгенди. Ызы бля 2008 жылда ол, университетте бир окуму алимлене бириктирди. Ара кыраңды эмда аны айнытууга улуу кыяын салганды.

Башламчылыкча

Арада полимер химия жаны бля специалитет ашуу болуп бля берилгенди. Жукуну заманда анда ишленген кандидатланда сора да, химия илмуланы докторлары болупкылары

Ахыры 4-чо беттеди.

Тыуу элдде

халкы Азиядан бля Казакстандан кыялай келген заманда, кыруулу ишле бек кыты барганында. Хар бир колхозну кесини кыруулу бригады окуяна болганды. Көндөнгө да алай. Кыраңдылаша оштонго көрө, Телпеланы Жамгырланы жашлары Салах, Магомат, Мусса, Мактыланы Хамзат-Ули, Хазанланы Азрет эмда башкала уста болгандыла кыруулу ишде.

Мында туул, көпчюнок жозоуланган, анда туул, Ата журтунан келген тэлюден да аламаг профессионал устала чыктыгында. Кыруулу училшелде, университетте окугандыла. Аланы санарында бек белгиле адамыла бардыла. Кызабарты-Малкарда буюноктөдө да сыйлы кыруулучылары. Сөз ючюн, республика даражалыны алганы: Моксыяны Магомат, Бэюланы Малик, Пашланы Мухажир, Гулияны Жамал, Ездарланы Илияс бля Сейтулла, Зайипканы Алайдар бля Ибрагим, Эзеланы Магомат, Моксаланы Руслан, Сумайланы Амаг, Курданын Джахриб бля Солтан, Рахайланы Хаджи-Мурат, Ездланды Шамшудин, Локияланы Рашида, Энеяланы Магомат эи башкала. Аланы араларында тишкыра да болгандыла: хазыны кы Улбашины Зейнаб бля чечими кык Шамшуроланы Фатимат.

Локияланы Хамзадыры РОФФР-ни сыйлы кырууучу болганды. Полкюяны Алай Казакстаны Алай дагыды «Сыйлыкчыны Белгисине» деген Урунуну Кызыл Байрагыны ордендерине, Хабичланы Жамал а, республиканы сыйлы даражандан сора да, Октябрь революцияны эмда Урууду Кызыл Байрагыны ордендерине тийиши болгандыла. Негерланы Магомат КМР-ни, РФ-ни да сыйлы кырууучусу болганды 2008 эмда 2001 жылда. Унаналы Ибрагим а КМР-ни Россия арга промисиялы кырууучусу сыйлы ишкисиди. Дагыны болгандыла, бардыла ылмактуу адамларыбыз.

Буюно жашуу устуу республиканы бек белгиле кырууларында ишлене Алчгарыяны Чеченаны Алай Хамзаты да эсиме тошкорго сөмө. Ол керо замандына – РФ-ни сыйлы рационализатор» деген аты тийиши болган эди.

ЖИГЕР ЖУУРТУ УНА ЖАРАР

Кырууучуну кююноде ол ишин огутурулууну, анда жетишпим болганыны ююлдерине саягыш этесе. Малкар халкыда уа алайла не заманда да болганды. Алай болмаса, емюр эткенде да, сюелрин эдиле туу кылаша бир бирге жарашырып, аны юю топле, хунага, кыялаа, кешелене?

бий – Башир, Халимат, Кезибан, Хамзат, Кюсюм болула да, сау кылаңдылаша. Хамзат арда эсгергенге көре, жаун жауса, ары кирген оуну арда тегере керошю, эки метр жер тобюне көтөн урууда жашаганды. Анда анда тутулуктуу кыраңдылаша турганларын айтуу эдиле. Кююр тамга Башир эди, жете турган жаны, аны бля Халиматын ююлдерине эди ююнору ауртуулу.

Ол 1940 жылда Элбрус эдиле тууган

МУСКУЛАНЫ Сакитга

